

Міністерство освіти і науки України
Донецька обласна державна адміністрація
Департамент освіти і науки
Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості

Канзюба О.М.

**ПРАКТИКА ДІЙ ДОНЕЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ПАЛАЦУ
ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
З ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ
МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Слов'янськ – 2026

Друкується за ухвалою науково-методичної ради Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості (протокол № 2 від 15.0. 2026 р.)

Укладач: Ольга Канзюба, директор Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості

«

У збірці представлені конкурсні матеріали Сімнадцятої міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти - 2026» з номінації «Психологічна підтримка та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу: новітні підходи та технології», які отримали золоту медаль.

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Стратегія та політика психологічної підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості.....	4
2. Практика дій Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості з психологічної підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу... ..	8
2.1. Загальна характеристика закладу.....	8
2.2. Педагогічна система Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості як комплекс формування безпечного та підтримувального освітнього середовища	9
2.3. Організаційно-методичне забезпечення розвитку безпечного та підтримувального освітнього середовища	12
2.4. Психологічний супровід як системна підтримка та збереження ментального здоров'я.....	15
Висновки	18
Література	20
Додатки	21

ВСТУП

Освіта та ментальне здоров'я – два ключові аспекти людського життя, тісно пов'язані між собою. Якісний освітній процес не тільки передає знання та навички, але й формує особистість, сприяє розвитку критичного мислення, самооцінки та соціальних навичок. Все це, у свою чергу, є важливими компонентами міцного ментального здоров'я.

У сучасному освітньому середовищі ментальне здоров'я учасників освітнього процесу – учнів, педагогів та батьків – набуває статусу критично важливого фактору успішного навчання та загального добробуту. В умовах глобальних викликів, діджиталізації освіти та зростаючого рівня стресу заклад освіти перестає бути лише місцем передачі знань і трансформується у простір психологічної підтримки, соціалізації та гармонійного розвитку особистості.

Втрата під час війни відчуття безпеки, стабільності, впевненості у завтрашньому дні стала для усіх учасників освітнього процесу причиною сильного стресу, тривале перебування в якому може призвести до важких наслідків. Згідно зі світовими трендами, стрес, тривожність, депресивні стани та синдром емоційного вигорання стали невід'ємними супутниками освітнього процесу. Для учнів – перевантаження навчальною програмою, соціальний тиск, очікування суспільства, а також цифрова залежність стають основними причинами емоційного дискомфорту. Для педагогів – необхідність постійного оновлення знань, адаптація до нових методик навчання та високі вимоги до педагогічної діяльності часто призводять до професійного вигорання. Для батьків – балансування між підтримкою дітей у навчанні, власним робочим навантаженням та сімейними обов'язками створює додатковий рівень стресу.

Війна — це марафон, дистанція якого нам невідома. Необхідно інвестувати ресурси у те, що допоможе його пройти з найменшими втратами. Так само, як здатність до адаптування, функціонування й навіть певного розвитку під час війни, перспективи повоєнного відновлення України значною мірою залежать від рівня емоційної солідарності громадян та культури піклування про ментальне здоров'я.

Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» — ініціатива першої леді Олени Зеленської, спрямована на розбудову якісної системи надання послуг у сфері психосоціальної підтримки та розвиток культури піклування про ментальне здоров'я.

Сьогодні головне завдання педагогічного колективу, і на цьому наголошує Міністерство освіти і науки України, – стабілізувати психологічний стан дітей, відволікти їх на конструктивну діяльність і при цьому спробувати діагностувати прогалини в їхніх знаннях та допомогти їх заповнити. І це можливо тільки за ефективною співпраці педагогів і батьків.

Таким чином, збереження ментального здоров'я – це не просто рекомендація, а стратегічний напрям розвитку сучасної освіти.

1. Стратегія та політика психологічної підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості

Ментальне здоров'я учасників освітнього процесу — це ключовий аспект безпечного та ефективного навчання, що включає психологічну підтримку вихованців, педагогів та батьків для розвитку стійкості до стресу, саморегуляції та формування позитивного психосоціального середовища в умовах війни та мирного часу. Саме це положення є визначальним у стратегії Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості і передбачає створення атмосфери довіри, розробку програм психологічної допомоги, розвиток емоційно-інтелектуальних навичок та боротьбу зі стигматизацією психічних проблем.

Політика психологічної підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу у Палаці ґрунтується на наукових доробках Р.О. Винничук, Т.Б. Костєвої, Г.С. Нікіфорова, О.Р. Ткачишиної, Ф.Р. Філатова, що присвячені сутності ментального здоров'я; О.С. Васильєвої, Т.Б. Костєвої про вплив ментального здоров'я на життєдіяльність особистості; Л.М. Карамушки, С.І. Лагутіної, М.В. Маркової, Н.О. Марути, Г.Я. Пилягіної, О.С. Чабан, Л.М. Юр'євої щодо проблем ментального здоров'я українців у контексті викликів воєнного часу; О.О. Кравченко та М.М. Слюсаревського про дієві тенденції соціально-психологічної підтримки учасників освітнього процесу в умовах війни.

Виходимо з того, що ментальне здоров'я особистості – це інтегральне поняття, яке застосовується переважно для означення та загальної характеристики психічного, психоемоційного стану людини (або ж соціальної групи). Водночас це поняття безпосередньо не прив'язане до певного психічного захворювання чи розладу. Ментальне здоров'я особистості – це здебільшого суб'єктивна, стороння характеристика людини (соціальної групи), яка співвідносить її психологічні, особистісні характеристики з загальноприйнятими в суспільстві нормами, очікуваннями, стандартами поведінки. Ментальне здоров'я особистості співставне зі ступенем її соціальної адаптації, ступенем інтеграції в соціум, а також ступенем корисності для суспільства.

Ментальне здоров'я розглядаємо як частину загального здоров'я: некоректно та недоцільно розглядати ментальне здоров'я поза загальним здоров'ям людини, адже мова насамперед йде про соціальну активність та спроможність реалізувати себе. Сьогодні здоров'я є педагогічною категорією і зараз необхідно спрямувати зусилля на інтенсивний пошук ефективних моделей побудови здоров'язберігаючого освітнього середовища.

Здоров'язберігаюче освітнє середовище постає як окрема педагогічна система, в якій поєднуються методики забезпечення медичного, психолого-педагогічного, соціального супроводу вихованців на кожному етапі їх фізіологічного розвитку, впроваджуються інноваційні програми по

збереженню й зміцненню їхнього здоров'я, реалізуються методики активного включення дітей та молоді у здоров'язберігаючу діяльність.

Практична діяльність з підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу Палацу відбувається у площині *педагогіки здоров'язбереження*, яка, з одного боку, має сформувані у дітей спеціальні знання, уміння, навички збереження й зміцнення свого здоров'я, створення індивідуального здорового способу життя, а з іншого – передбачати в педагогічних технологіях збереження здоров'я, можливості здійснення самостійних спроб удосконалення себе, свого тіла, психіки, емоцій, працювати над розвитком своїх комунікативних здібностей, виховувати гуманне ставлення до світу, до оточення, до самого себе.

Фокусуємо зусилля на пошуку, розробці та впровадженні здоров'язберігаючих і здоров'яформуючих освітніх технологій.

Згідно з визначенням ВООЗ, ментальне здоров'я – це стан щастя та добробуту, в якому людина може реалізувати свої творчі здібності, протистояти життєвим стресам, продуктивно працювати, робити внесок у суспільне життя. Основна риса ментально здорової людини – це уміння отримувати задоволення від життя.

При формуванні політики психологічної підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу виокремлюємо такі *основні складові ментального здоров'я*.

- Психологічне здоров'я: здатність мислити, сприймати світ, керувати емоціями, саморефлексувати та вирішувати проблеми.
- Емоційний стан: гармонійне функціонування та керування емоціями, стійкість до стресу, відчуття щастя і благополуччя.
- Соціальне благополуччя: здатність будувати стосунки, спілкуватися, адаптуватися до нового середовища, робити внесок у суспільство.
- Самостійність та автономія: прийняття рішень, незалежність від зовнішніх факторів, упевненість у собі та позитивна самооцінка.
- Самоактуалізація: прагнення до розвитку, реалізація творчих здібностей та досягнення цілей.
- Здорове сприйняття реальності: відсутність галюцинацій, адекватні реакції на подразники.

До *структурних елементів* поняття «ментальне здоров'я» та трактування змісту категорії відносимо:

1. Стійкість до стресу, здатність витримувати стресове навантаження: властивість психіки людини до спротиву по відношенню до зовнішніх подразників, уникнення патологічних станів.

2. Схильність до переживань, емоцій: порушення нормального емоційного стану як основне джерело шкоди психічному здоров'ю.

3. Резильєнтність: властивість психіки протистояти зовнішньому тиску та відновлюватись після такого тиску.

4. Піклування про ментальне здоров'я: процес надання людині послуги з підтримки її ментального здоров'я.

5. Загальний потенціал психіки людини як здатність витримувати навантаження: психічне здоров'я людини можна розглядати як певне узагальнення її здатності знаходитися у ситуації психічного навантаження.

Важливим аспектом політики є врахування *чинників*, які впливають на ментальне здоров'я учасників освітнього процесу – об'єктивних та суб'єктивних.

Суб'єктивні чинники відображають саме характеристики особистості: показники, які пов'язані з особистими якостями людини, її психоемоційним станом. Суб'єктивні чинники пов'язані з особистістю, і на них практично неможливо чинити вплив зі сторони третіх осіб. До них відносимо:

- 1) чинники, які безпосередньо пов'язані зі свідомою поведінкою людини, – з її рішеннями, особливостями характеру, світосприйняття (такі чинники умовно можна назвати «поведінковими»);
- 2) чинники, дію яких можна звести до різних аспектів соціалізації особистості, а також тих наслідків, які зумовлює соціалізація;
- 3) біологічні чинники зниження рівня морального здоров'я особистості;
- 4) чинники найближчого оточення та задоволення своїх потреби у соціалізації (стиль життя, ставлення оточуючих, здатність контролювати свою поведінку, наявність (відсутність) шкідливих звичок).

Об'єктивними чинниками формування ментального здоров'я особистості вважаємо характеристику зовнішнього (по відношенню до самої людини) середовища. Специфікою об'єктивних чинників є їх незалежність від волі самої людини, її впливу та способу життя.

Виходячи з того, що ментальне здоров'я – це стан психологічного добробуту, політика Палацу спрямована на формування *безпечного освітнього середовища - здоров'язбережувального освітнього середовища* – основними ознаками якого є: людиноцентризм, гуманістична спрямованість; взаємодія, вільна від проявів психологічного насилля; референтна значущість і причетність кожного суб'єкта освітнього процесу до конструювання й підтримки психологічної комфортності освітнього середовища. Це безперервний процес реагування на нові виклики життя, пошук нових можливостей, ресурсів, генерування нових ідей і правил.

Ключовою в збереженні ментального здоров'я дітей визнана роль педагога. Це **комплексна місія**, що включає формування уявлень про здоровий спосіб життя, створення здоров'язбережувального освітнього середовища, навчання гігієнічних навичок та надання емоційної підтримки; педагог виступає як ментор, фасилітатор і особистий приклад, що навчає дітей відповідальності за власне благополуччя через правильне харчування, фізичну активність, гігієну та психологічну стійкість.

Визнаємо критично важливою роль батьків (опікунів) у формуванні психоемоційної стабільності дитини: необхідність ефективних механізмів їх залучення до процесу психологічної підтримки; психологічна просвітницька робота з батьками з метою формування єдиного підходу до виховання стресостійких, психологічно стійких особистостей.

Системоутворювальним вектором у Палаці є консолідація зусиль організаційно-управлінської діяльності в рамках середовищного підходу як мультифункціонального, який є синтетичним та інтегрує ідеї таких сучасних наукових підходів як системний, особистісно-зорієнтований, компетентнісний, культурологічний.

Управління Палацом здійснюється на засадах здоров'язбереження і передбачає цілеспрямовану діяльність зі збереження і зміцнення ментального благополуччя учасників освітнього процесу.

Освітнє середовище Палацу – складна соціально-педагогічна система, яка складається з організаційно-педагогічних та психолого-педагогічних умов і спрямована на підтримку психосоціального благополуччя учасників освітнього процесу.

Висновок. Стратегія та політика психологічної підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості фокусується на створенні безпечного, здоров'язбережувального середовища, розвитку емоційної стійкості через навчання самодопомоги, підвищенні кваліфікації педагогів для надання першої психологічної допомоги та соціально-емоційного навчання, а також розбудові системи психологічної допомоги, що охоплює всіх учасників процесу — учнів, педагогів та батьків.

2. ПРАКТИКА ДІЙ ДОНЕЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ПАЛАЦУ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ З ПІДТРИМКИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

2.1. Загальна характеристика закладу

Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості (Палац) був заснований у 1982 році в місті Донецьку й успішно працював до 2014 року. У 2015 році був переміщений у місто Слов'янськ, де відновив навчально-методичну і виховну роботу з позашкільної освіти в Донецькій області.

Під час воєнної агресії Росії орендоване приміщення Палацу та значна частина його матеріально-технічної бази знищені.

Станом на 01.01.2026 року в закладі безпосередньо здійснюють освітній процес 46 педагогів, контингент вихованців – 1286 дітей.

За своєю місією Палац – методико-координаційний заклад освіти. Саме тому ставимо на меті формування соціально-педагогічної моделі закладу як координаційно-методичного центру позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку в області. Соціально-педагогічні функції системи позашкільної освіти Донеччини надано у додатку 1. В основу інноваційної моделі покладено концепцію саморозвитку особистості: вихованець сам ставить для себе цілі й приймає рішення.

Позашкільна освіта виконує не допоміжну, а випереджальну роль: її метою є не тільки надання знань, а й збагачення особистісних життєвих компетентностей. Саме тому освітній процес у закладі будується на засадах компетентнісного підходу, про що свідчить життєтворча парадигма Палацу: навчити вчитись, навчити жити, навчити жити разом.

Головними функціями в освітньому процесі закладу визначені функції компетентнісного підходу: операціональна (виявлення рівня знань, умінь, навичок, які визначають рівень компетентності), діяльнісно-технологічна (конструювання змісту освіти), виховна (посилення виховної складової освітнього процесу), діагностична (діагностики досягнутих рівнів сформованості компетенцій). Визначальним є закон творчої поведінки, який заперечує функціональний підхід до дитини, однобокність, фрагментарність, інтелектуальну перевантаженість і примус.

Особливого значення в умовах війни набуває питання безпеки освітнього простору, забезпечення умов підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу, впровадження здоров'язберігаючих і здоров'яформуючих освітніх технологій.

2.2. Педагогічна система Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості як комплекс формування безпечного та підтримувального освітнього середовища

У практиці дій з формування та розвитку безпечного та підтримувального освітнього середовища щодо ментального здоров'я учасників освітнього процесу виходимо з позиції педагогіки здоров'язбереження та цілеспрямованого системного підходу як цілісного комплексу взаємопов'язаних компонентів (вихованці, педагоги, батьки, зміст освіти, методи, організація, освітнє середовище) підпорядкованому спільній меті – забезпеченню ментального благополуччя.

Як процес педагогічна система здоров'язбереження впроваджується у Палаці через цілеспрямовану роботу з формування здоров'язбережувальних компетентностей, використання інноваційних методик, що передбачають як теоретичні знання, так і практичні вміння у повсякденній діяльності.

Управління Палацом здійснюється на засадах здоров'язбереження і передбачає цілеспрямовану діяльність зі збереження і зміцнення ментального благополуччя учасників освітнього процесу: створення безпечних і нешкідливих умов навчання і виховання; формування культури здоров'я, підвищення рівня стресостійкості; підвищення рівня здоров'язберігаючої компетентності педагогів; створення умов для збереження і зміцнення професійного здоров'я педагога; формування психологічної культури.

Освітнє середовище є основою життєздатності будь-якого закладу освіти, виступаючи сукупністю умов психосоціального благополуччя усіх учасників освітнього процесу. Створити відповідні умови – складова політики та організаційної культури Палацу: одним з визначальних компонентів Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти у Донецькому обласному палаці дитячої та юнацької творчості є створення якісного здоров'язберігаючого освітнього середовища. При цьому виходимо з мультифункціонального підходу у реалізації. З цією метою до корекційно-розвивальних впливів мають долучатись не тільки безпосередньо вихованці та педагоги, а й непрямі учасники освітнього процесу – представники адміністрації та батьки.

Теоретико-методичне бачення проблеми педагогічним колективом визначено у *Концепції формування здоров'язберігаючого освітнього середовища*, яка містить ціннісно-світоглядні домінанти, принципи, функції, педагогічні умови та критерії ефективності (додаток 2). Відповідно сформована комплексна Програма формування здоров'язберігаючого освітнього середовища в Палаці, яка передбачає такі аспекти управлінської діяльності: створення безпечних і нешкідливих умов для учасників освітнього процесу; забезпечення психосоціального благополуччя; психолого-педагогічний супровід; застосування здоров'язбережувальних освітніх технологій, валеологічних технологій педагогічної взаємодії; спрямування діяльності практичного психолога на збереження і зміцнення здоров'я вихованців, професійного здоров'я педагогів, психологічної

просвіти та підтримки батьків; моніторинг здоров'язберезувального процесу; координація діяльності освітнього закладу і зусиль сім'ї зі створення умов для забезпечення ментального здоров'я вихованців.

Формування освітнього безпечного та підтримувального освітнього середовища щодо ментального здоров'я учасників освітнього процесу у Палаці здійснюється на таких концептуальних позиціях: цілеспрямований характер всього освітнього процесу на ментальне благополуччя учасників освітнього процесу; цілісність освітнього процесу спрямована на виховання культури здоров'я; оновлення змісту освіти та використання здоров'язберігаючих та здоров'япідтримуючих технологій; створення здоров'язберігаючого освітнього середовища та використання його педагогічних можливостей; залучення всіх учасників освітнього процесу в різноманітні форми діяльності по збереженню і зміцненню ментального здоров'я.

Концептуальні позиції реалізуються через наступні підходи:

- гуманістичний – відображає людиноцентристський підхід;
- акмеологічний – дає змогу обґрунтувати закономірності творчого розвитку учасників освітнього середовища;
- системний – має на меті модернізацію освітнього процесу, встановлення зв'язків між різними його компонентами та визначення освітнього середовища як цілісної системи;
- інформаційний – забезпечує достатній рівень інформаційної культури;
- технологічний – спрямований на активне використання інноваційних технологій, удосконалення традиційного освітнього процесу;
- компетентнісний – акцентує увагу на сучасному розумінні життєвих та професійних компетентностей;
- інноваційний – сприяє створенню інноваційно-творчої атмосфери.

В основу модернізації здоров'язберігаючого освітнього середовища Палацу покладено методологічний принцип та технологію *педагогічного моделювання*. Це дозволяє через ідеальне створення системи, її структури визначити напрями управлінської діяльності для прийняття адекватного рішення за конкретних умов, чітко бачити проблеми управління. Створено цілу низку педагогічних моделей, що дозволяє схарактеризувати цю роботу як цілеспрямовану та системну.

Насамперед, Палац репрезентує себе як заклад, дружній до дитини: підтримувальний, розвивальний, превентивно-корегувальний заклад освіти, у якому головним визнається благополуччя дитини у всіх його складових – соціальне, психічне, фізичне, духовно-моральне. Складові, показники, критерії цілісного благополуччя та відповідні цільові проєкти Палацу надано у моделі «Заклад, дружній до дитини» (додаток 3).

Визначальним у забезпеченні ментального благополуччя і виховання культури здоров'я є мотивація і тому розроблено *Концепцію формування позитивної мотивації* до збереження здоров'я та формування культури здоров'я у вихованців Палацу (додаток 4). Саме позитивна мотивація є фундаментом формування здоров'язберігаючої компетенції. Враховуючи

різноманітність підходів до поняття «здоров'язберігаючі компетенції», конкретизували це поняття у «*Моделі здоров'язберігаючої компетенції вихованців ДонОПДЮТ*» (додаток 5) та побудували «*Модель формування здоров'язберігаючої компетентності*» (додаток 6).

З метою конкретизації якості освітнього результату розроблена *модель «Критерії здоров'язберігаючої оцінки заняття гуртка»* (додаток 7). Педагогічні технології, методики щодо забезпечення психосоціального, фізичного благополуччя можуть втілити тільки педагоги зі сформованою *здоров'язберігаючою компетентністю, структура* якої для педагогів Палацу визначена у відповідній моделі (додаток 8).

Платформою забезпечення ментального благополуччя учасників освітнього процесу є формування позитивного соціально-психологічного клімату, який відображає рівень комфортності існування у спільній діяльності, у груповій взаємодії. Це сприяє формуванню в кожного працівника Палацу почуття задоволеності від участі у спільній діяльності, а звідси виникає бажання працювати, підвищується ефективність праці й, відповідно, здійснюється оптимальний вплив на дітей, які виховуються і навчаються в закладі.

З метою цілеспрямування цієї роботи створено *Модель морально-психологічного клімату Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості*, яка містить 4 змістових компоненти (емоційно-оцінний, когнітивно-гностичний, мотиваційно-ціннісний, поведінково-діяльнісний) та 14 показників (додаток 9).

До основних функцій соціально-психологічного клімату відносимо: консолідуючу, стимулюючу, стабілізуючу, регулюючу. Результатом є загальна задоволеність членів колективу своїм перебуванням у педагогічному колективі, орієнтація колективу на успіх, рівень згуртованості і самоорганізованості, взаємна підтримка, можливість вільно мислити, творити, інтелектуально і професійно зростати, відсутність напруженості й конфліктності в колективі, рівень трудової дисципліни, результативність праці педагогічного колективу. Остання підтверджується Почесною відзнакою Міжнародної асоціації позашкільної освіти «Лідер позашкільної освіти – 2024».

Важливим чинником психосоціального благополуччя в колективі є організаційно-управлінська діяльність директора Палацу в рамках середовищного підходу, який є синтетичним та інтегрує ідеї таких сучасних наукових підходів як системний, особистісно-зорієнтований, компетентнісний, культурологічний. У Палаці впроваджується комунікативно зорієнтована модель освітнього середовища як форма співробітництва (комунікативної взаємодії), яке створює особливі види спільності між вихованцями та педагогами, між педагогами, між самими вихованцями, між педагогами та батьками. Це дозволяє нам на практиці виокремити такі компоненти: внутрішня спрямованість закладу освіти, психологічний клімат, соціально-психологічна структура колективу,

психологічна організація освітнього процесу, здійснення профілактичної роботи щодо попередження конфліктів.

Висновок. Педагогічна система Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості являє собою складно організовану соціально-педагогічну систему з формування безпечного та підтримувального освітнього середовища, яка сформована з організаційно-педагогічних та психолого-педагогічних умов і спрямована на підтримку ментального благополуччя учасників освітнього процесу.

2.3. Організаційно-методичне забезпечення розвитку безпечного та підтримувального освітнього середовища

Організаційно-методичне забезпечення ментального благополуччя учасників освітнього процесу спрямоване на психологічну підтримку вихованців, педагогів та батьків для розвитку стійкості до стресу, саморегуляції та формування позитивного психосоціального середовища в умовах війни та мирного часу. Це передбачає створення атмосфери довіри, розробку програм психологічної допомоги, розвиток емоційно-інтелектуальних навичок та боротьбу зі стигматизацією психічних проблем.

Головним при цьому визначаємо наступне.

Для учнів:

- Безпека та довіра: важливо, щоб діти відчували себе в безпеці, без страху осуду чи ігнорування.
- Психологічна підтримка: допомога у розумінні емоцій, подоланні тривоги та стресу.
- Навички саморегуляції: навчання методів боротьби зі стресом, розвиток стійкості.
- Розвиток через діяльність: участь у проєктах, які допомагають покращувати світ, сприяє самореалізації.

Для педагогів та батьків:

- Підвищення компетентності: тренінги та семінари з психологічної грамотності та емоційної регуляції.
- Профілактика вигорання: навчання методам самопомоги, балансу роботи та життя, уникнення шкідливих звичок.
- Створення позитивного середовища: застосування «педагогіки серця», позитивної психології.

Організаційну, діяльнісну, мотивуючу функції щодо заходів виконують практичний психолог та методичний відділ Палацу. На жаль, у штатному розписі ставка соціального педагога відсутня. Але системоутворювальним вектором у Палаці є консолідація зусиль усіх педагогів щодо психосоціального супроводу освітнього процесу. Саме тому одним з пріоритетних завдань є питання підвищення професійної компетентності педагогічних працівників для оволодіння сучасними технологіями

психосоціальної допомоги та методами самопомоги й відновлення в кризових ситуаціях.

Починаючи з 2022-2023 навчального року, Палацом ініційований і працює на сьогоднішній день обласний online hub: психологічна платформа «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнних дій». Цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку Донецької області. Платформа спрямована на засвоєння теоретико-методологічних, організаційно-методичних засад психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу та ґрунтується на засадах компетентнісного, андрагогічного, акмеологічного, аксіологічного, синергетичного, системного, коучингового підходів. Робота платформи є прозорою: матеріали представлені на сайті Палацу <https://surl.li/xzfoto>.

У рамках комплексного підходу до проблеми виділяємо такі компоненти: когнітивний, емоційний, поведінковий, ціннісно-мотиваційний.

Когнітивний компонент збереження ментального благополуччя включає проведення психоедукаційних зустрічей для підвищення обізнаності про важливість рівної турботи як про фізичне, так і про психічне, соціальне здоров'я. Інформуємо про доступні інформаційні ресурси, літературу та психологічні платформи для підтримки. Когнітивний компонент передбачає розвиток рефлексивних здібностей особистості та оцінку загроз для життя і безпеки.

Емоційний компонент включає розвиток навичок самоаналізу власних почуттів, уміння розпізнавати, ідентифікувати та приймати емоції, а також застосування методів їх вивільнення та контролю психоемоційних станів.

Поведінковий аспект спрямований на формування адаптивних ресурсів для подолання стресових факторів і подій, розвиток особистісної активності, стійкості до стресу, гнучкості, соціальної компетентності тощо.

Ціннісно-мотиваційна складова забезпечує наявність смисложиттєвих орієнтирів, які включають цілісне бачення світу, своє місце в ньому, встановлення значущих цілей та планування життєвої перспективи.

Протягом 2022-2023, 2023-2024, 2024-2025, у поточному 2025-2026 навчальних роках у рамках Платформи опрацьовувались змістові блоки, спрямування яких наступне.

1. Соціально-психологічні технології нормалізації психосоціальності особистості учасників освітнього процесу.

2. Спрямованість на оздоровлення, гармонізацію особистості та оптимізацію професійної діяльності педагога.

3. Самосвідомість та її роль у зміцненні особистості педагогічного працівника.

4. Формування професійних компетентностей педагогів: психологічна, психолого-педагогічна, соціально-психологічна, соціально-перцептивна, ауто-психологічна, андрагогічна, ціннісно-світоглядна, комунікативно-ситуативна, уміння застосовувати стратегії та індивідуальний підхід для психологічної підтримки учасників освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях та у період воєнного стану. Опановуємо або вдосконалюємо:

- знання технік психологічної підтримки учасників освітнього процесу та її особливостей для різних категорій здобувачів освіти;
- уміння застосовувати техніки психологічної підтримки здобувачів освіти з урахуванням індивідуального підходу в та період воєнного стану;
- забезпечення додаткової психосоціальної підтримки в освітньому процесі здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

5. Психосоматика: гармонізація взаємозв'язку між психікою і тілом в умовах воєнного часу.

6. Наснаження учасників освітнього процесу як чинник їх освітньої діяльності в умовах війни.

7. Профілактика негативних соціально-психологічних явищ в освітньому середовищі.

8. Збереження і підтримка внутрішнього розвивального потенціалу, стану гармонійному розвитку особистості.

У поточному 2025-2026 навчальному році акцент зроблено на збереження психоенергетичного потенціалу педагога під час воєнних дій. На меті розвиток резильєнтності, профілактика професійного вигорання серед педагогів, розвиток психологічної культури та емоційної грамотності, формування навичок саморегуляції, стресостійкості та внутрішнього балансу, підтримка психічного здоров'я через практичні інструменти, згуртування освітньої спільноти через емпатійне спілкування та обмін досвідом. Активно пропагуємо досвід практик арт-терапії.

Програми обласного online hub «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнних дій» за 2022-2023, 2023-2024, 2024-2025, 2025-2026 навчальних років надано відповідно у додатку 10.

Палац активно долучається до Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініційованої Офісом Першої леді України Олени Зеленської. Місія проекту – зробити піклування про ментальне здоров'я щоденною звичкою для українців. Так, у листопаді 2025 року у рамках обласного інформаційного простору проведено «Живу газету «Ти як?»». Спікерами виступили Галина Свіденська, кандидат психологічних наук, доцент Донбаського державного педагогічного університету; Ольга Торгіна, заступник директора Центру первинної медико-санітарної допомоги міста Слов'янська; Тетяна Ярцева, психотерапевт мобільної мультидисциплінарної команди Центру ментального здоров'я КНП «Обласна клінічна психіатрична лікарня» м. Слов'янськ; Ольга Грибова, волонтерка Слов'янської міжрайонної організації Товариства Червоного Хреста України; Тетяна Чеботарьова, психолог Комунальної установи «Центру професійного розвитку педагогічних працівників Слов'янської міської ради Донецької області»; Ольга Кульчицька, психолог КО «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Добропільської міської ради Донецької області; Ольга Канзюба, директор Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості. Такий склад дозволив професійно розкрити основні аспекти та складові ментального здоров'я. Практикою піклування про ментальне здоров'я учасників освітнього процесу поділились Аліна Аханкіна,

практичний психолог Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості; Альона Молчанова, психолог КУ «Селидівський центр професійного розвитку педагогічних працівників Селидівської міської ради»; Єлизавета Мольчева, психолог Комунального закладу Центру позашкільної освіти Іллінівської сільської ради Краматорського району Донецької області; Наталія Зуєва, керівник гуртка Арт-студії «Креатив» Палацу.

Також у рамках Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» системно щотижнево на офіційній сторінці Донецького обласного Палацу дитячої та юнацької творчості у соціальній мережі Facebook розміщуємо репости з Програми, що дозволяє збільшити аудиторію пропагування щодо збереження ментального здоров'я.

Одним з викликів для ментального благополуччя є дистанційне навчання. Тому важливим аспектом є психологічний супровід освітнього процесу, сприяння переходу від психологічного поля обмежень до сфери інтелектуального та суб'єктивного розвитку. Практичним психологом розроблені рекомендації-буклети «Дистанційка для дошкільників», «Роль та можливості педагога щодо психоемоційної підтримки дітей в умовах дистанційного навчання», які презентовані на методичних об'єднаннях педагогів відділів Палацу.

Висновки. Організаційно-методичне забезпечення розвитку безпечного та підтримувального освітнього середовища цілеспрямоване на підвищення професійної психологічної компетентності педагогів для оволодіння сучасними технологіями психосоціальної допомоги та методами самопомоги й відновлення в кризових ситуаціях, що є основою для підтримки та збереження ментального здоров'я.

2.4. Психологічний супровід як системна підтримка ментального здоров'я

В умовах складних життєвих обставинах унаслідок воєнних дій основними напрямками підтримки ментального здоров'я здобувачів освіти у Палаці є: психологічний супровід учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану; допомога в подоланні стресу, посттравматичних розладів, адаптації до нових умов життя; діагностика психологічного стану; стабілізація психоемоційного стану; налагодження соціальних зв'язків; інтеграція в мікросередовище (гурток); налагодження стосунків у сім'ї; подолання труднощів у навчанні.

Загальну *Модель психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу* в Палаці надано у додатку 11.

Діяльність практичного психолога Палацу спрямована на відновлення втраченої психосоціальної рівноваги, на пошук ресурсів особистості та ресурсів освітнього середовища для подолання труднощів у складній життєвій ситуації.

Важливою складовою є консультування педагогів. Впроваджені щомісячні «години психолога»: «Психологічна безпека в несприятливих обставинах освітнього середовища», «Психологічна травма: практичні рекомендації для освітян», «Як допомогти дитині впоратися з травмою війни?». «Психологічні хвилинки для вихованців під час онлайн-навчання: практичні рекомендації», «Психологічна підтримка та допомога під час війни: техніки самовідновлення та самопомоги», «Саморегуляція психоемоційного стану особистості: на допомогу педагогічним працівникам», «Педагогіка партнерства: соціально-педагогічна підтримка дітей та батьків в умовах воєнного стану», «Техніка підтримки ментального здоров'я: розслаблення та відновлення», «Як залишатися психічно здоровим в умовах стресу: психологічний практикум», «Як зберегти психосоціальне благополуччя».

Особлива увага надається психосоціальній підтримці вихованців гуртків через систему тренінгів, які проводяться двічі за семестр з врахуванням вікових особливостей.

2022-2023 н/р.: «Зниження тривожності дітей через війну. Ігри та вправи на зниження тривожності», «Практичне заняття з елементами тренінгу «Стрес та його профілактика. Вправи на зняття стресу», «Техніка стабілізації емоційного стану», «Практичні вправи і техніки для підтримки психічного здоров'я».

2023-2024 н/р.: гра про ментальне здоров'я «Мій світ у моїх руках», гра-підтримка та збереження ментального здоров'я «Як ти себе відчуваєш?», «Фізичні та психологічні вправи на розслаблення для дітей під час війни», «Як зберегти ментальне здоров'я».

2024-2025 н/р.: «Вправи для підвищення емоційної стійкості дітей», «Дихальні техніки для зняття стресу та панічних атак», «Вправи для підвищення емоційної стійкості дітей», «Техніки для підтримки психічного здоров'я».

2025-2026 н/р.: тренінг «Афірмації для підлітків».

Двічі на тиждень практичний психолог надає до соціальної мережі Facebook, на сторінку та сайті Палацу «психологічні хвилинки» «Ментальне здоров'я: практики психологічної допомоги», які мають на меті допомогти здобувачам освіти впоратися зі стресом та його наслідками, емоційно налаштуватися на плідну роботу, надати змогу створити сприятливу атмосферу, що дозволить розслабитися, зняти емоційне напруження, відновити почуття безпеки та психоемоційного комфорту, що є природним механізмом стабілізації <https://surl.li/xjvxra>. Практика «психологічних хвилин» введена на заняттях усіх гуртків Палацу.

Активна психосоціальна профілактична робота з підтримки ментального здоров'я також ведеться через багатоплатформовий месенджер Telegram. Палацом створено інформаційно-розважальний телеграм-канал Ком'юніті «Позашкілля Донеччини», у форматі якого працює «психологічна онлайн-студія <https://t.me/DONOPDUT>. В системі розміщуються матеріали

мотиваційного, профілактичного, підтримуючого характеру, які спрямовані на збереження ментального благополуччя учасників освітнього процесу.

Педагогіка партнерства, якої дотримується педагогічний колектив, реалізується через активну співпрацю з батьками вихованців. Онлайн - консультивання батьків з проблем психосоціального благополуччя дітей відбувається кожного понеділка (15.00.-17.00) та кожної середи (10.00.-12.00.). В системі – раз на семестр – проходять батьківські збори (формат: конференції, тренінги, круглі столи, проблемні ситуації, психологічні уроки).

2022-2023 н/р.: «Дистанційка для дошкільників: поради батькам», «Збереження психічного здоров'я дітей», «Як підтримати та заспокоїти дитину під час війни», «Ментальне здоров'я дітей під час війни».

2023-2024 н/р.: «Запитай у психолога: підтримка ментального здоров'я», «Дитяча тривожність: стратегії допомоги», «Стабілізація емоцій: практики тілесності», «Соціально-педагогічна взаємодія «педагоги-батьки» як чинник підтримки дітей в умовах воєнного стану».

2024-2025 н/р.: «Посттравматичний стресовий розлад у дітей: що потрібно знати батькам», «Як допомогти дитині навчатися, коли навколо війна».

2025-2026 н/р.: «Підтримка дітей починається з самопідтримки батьків».

На допомогу педагогам практичним психологом розроблені інформаційно-методичні збірки «Ментальне здоров'я дітей під час війни: практики психологічної допомоги», «Діти і війна: психологічний практикум з елементами тренінгу», «Психологічна підтримка дітей: реалії війни», 46 буклетів відповідної тематики, 37 презентацій.

Всі доробки практичного психолога представлені на сайті Палацу на «психологічній платформі», яка складається з блоків: «Психологічне здоров'я дітей», «Батькам дошкільників», «Батькам підлітків», «Батькам дітей з особливими освітніми потребами», «Супровід освітнього процесу», «Поради в умовах агресії та війни», «Практичні заняття з елементами тренінгу», «Ментальне здоров'я: практики психологічної допомоги», матеріали платформи «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнних дій» <https://surl.li/rcavzh>. Безумовно, за воєнні роки вони зорієнтовані на підтримку ментального здоров'я, психосоціального благополуччя учасників освітнього процесу.

Висновок. Психологічний супровід забезпечення ментального благополуччя учасників освітнього процесу у Палаці визначаємо як цілеспрямований, комплексний, системний.

ВИСНОВКИ

Визначальним у стратегії Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості є положення про ментальне здоров'я учасників освітнього процесу як ключовий аспект безпечного та ефективного навчання, що включає психологічну підтримку вихованців, педагогів та батьків для розвитку стійкості до стресу, саморегуляції та формування позитивного психосоціального середовища в умовах війни та мирного часу.

У політику щодо збереження ментального здоров'я особистості покладено положення, що це інтегральне поняття, яке застосовується переважно для означення та загальної характеристики психічного, психоемоційного, стану людини (або ж соціальної групи). Ментальне здоров'я – частина загального здоров'я.

Сьогодні здоров'я є педагогічною категорією і тому зусилля спрямовані на інтенсивний пошук ефективних моделей побудови здоров'язберігаючого освітнього середовища.

Практична діяльність з підтримки та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу Палацу відбувається у площині педагогіки здоров'язбереження та цілеспрямованого системного підходу як цілісного комплексу взаємопов'язаних компонентів (вихованці, педагоги, батьки, зміст освіти, методи, організація, освітнє середовище) підпорядкованому спільній меті – забезпеченню ментального благополуччя.

Здоров'язберігаюче освітнього середовища Палацу – це складно організована соціально-педагогічна система, яка сформована з організаційно-педагогічних та психолого-педагогічних умов, спрямованих на підтримку ментального благополуччя учасників освітнього процесу. В основі реалізації мультифункціональний підхід: до корекційно-розвивальних впливів долучаються не тільки безпосередньо вихованці та педагоги, а й непрямі учасники освітнього процесу – представники адміністрації та батьки.

Формування здоров'язберігаючого освітнього середовища Палацу відбувається за методологічним принципом і технологією педагогічного моделювання. Це дозволяє через ідеальне створення системи, її структури визначити напрями управлінської діяльності для прийняття адекватного рішення за конкретних умов, чітко бачити проблеми управління. В основу покладені концептуальні позиції: цілеспрямований характер всього освітнього процесу на ментальне благополуччя учасників освітнього процесу; цілісність освітнього процесу спрямована на виховання культури здоров'я; оновлення змісту освіти та використання здоров'язберігаючих та здоров'япідтримуючих технологій; створення здоров'язберігаючого освітнього середовища та використання його педагогічних можливостей; залучення всіх учасників освітнього процесу в різноманітні форми діяльності по збереженню і зміцненню ментального здоров'я.

Системоутворювальним вектором у Палаці є консолідація зусиль організаційно-управлінської діяльності в рамках середовищного підходу як

мультифункціонального, який є синтетичним та інтегрує ідеї таких сучасних наукових підходів як системний, особистісно-зорієнтований, компетентнісний, культурологічний.

Методично-організаційні заходи щодо забезпечення підтримки та захисту ментального здоров'я учасників освітнього процесу спрямовані на підвищення професійної компетентності педагогів для оволодіння сучасними технологіями психосоціальної допомоги та методами самопомоги й відновлення в кризових ситуаціях. Протягом чотирьох років працює обласний online hub: психологічна платформа «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнних дій», який має такі компоненти: когнітивний, емоційний, поведінковий, ціннісномотиваційний, рефлексивний.

Основними напрямками психосоціальної підтримки здобувачів освіти у Палаці є: психологічний супровід освітнього процесу в умовах воєнного стану, допомога в подоланні стресу, посттравматичних розладів, адаптації до нових умов життя; діагностика психологічного стану; стабілізація психоемоційного стану; налагодження соціальних зв'язків; інтеграція в мікросередовище (гурток); налагодження стосунків у сім'ї; подолання труднощів у навчанні. Усі доробки із забезпечення педагогів, батьків інформаційно-методичними матеріалами з підтримки ментального здоров'я представлені на сайті Палацу на «психологічній платформі».

Активна психосоціальна профілактична робота ведеться через багатоплатформовий месенджер Telegram. Палацом створено інформаційно-розважальний телеграм-канал Ком'юніті «Позашкілля Донеччини», у форматі якого працює «психологічна онлайн-студія». У рамках Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» системно щотижнево на офіційній сторінці Донецького обласного Палацу дитячої та юнацької творчості у соціальній мережі Facebook розміщуємо репости з Програми, що дозволяє збільшити аудиторію пропагування щодо збереження ментального здоров'я.

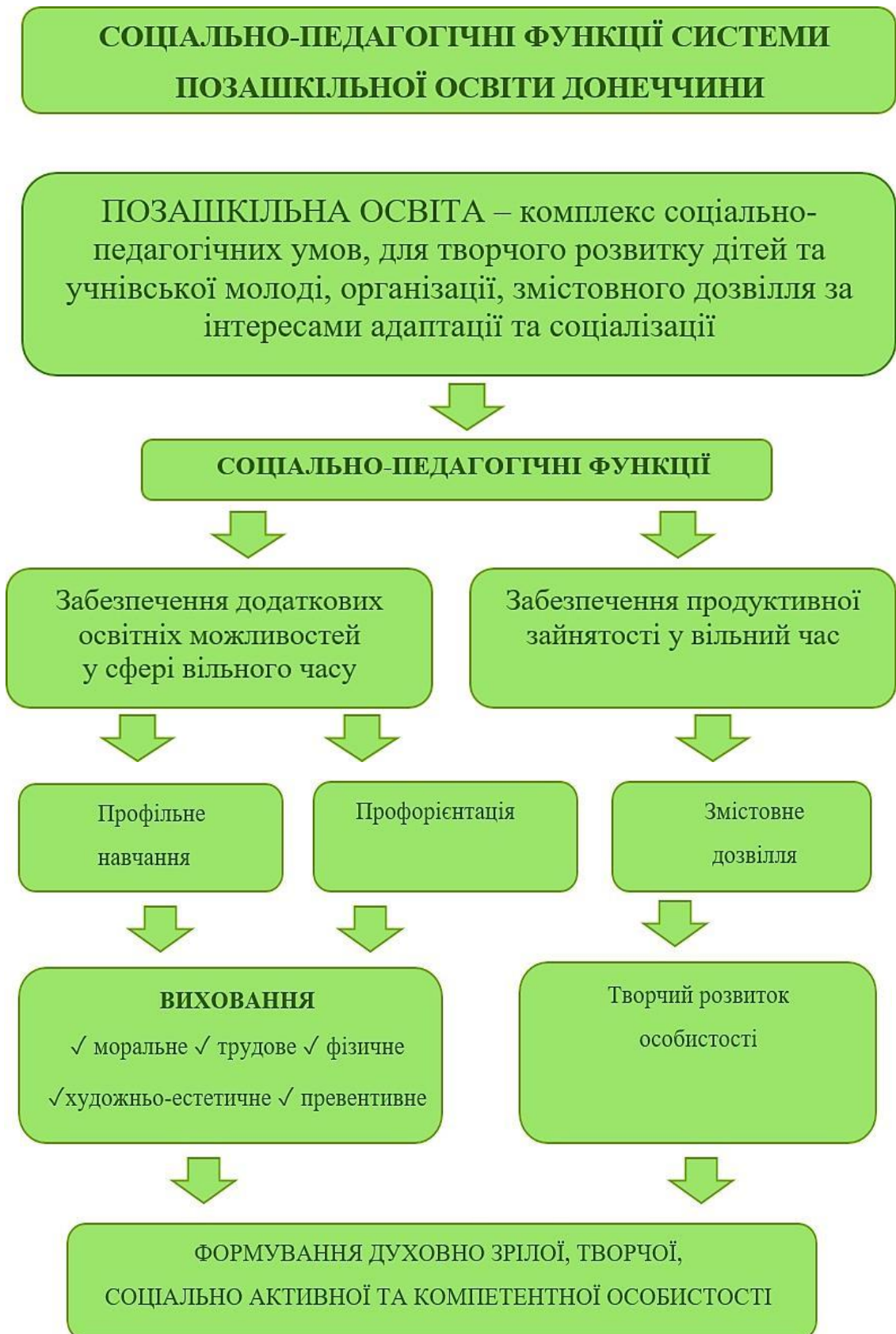
Платформою забезпечення соціально-психологічного благополуччя учасників освітнього процесу є формування позитивного соціально-психологічного клімату, який відображає рівень комфортності існування у спільній діяльності, у груповій взаємодії. До основних функцій соціально-психологічного клімату відносимо: консолідує, стимулює, стабілізує, регулює.

Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості нагороджений Почесною відзнакою Міжнародної асоціації позашкільної освіти «Лідер позашкільної освіти – 2024».

Результати дослідження дозволяють визначити практику дії з забезпечення ментального благополуччя учасників освітнього процесу Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості як цілеспрямовану, комплексну, мультифункціональну, системну.

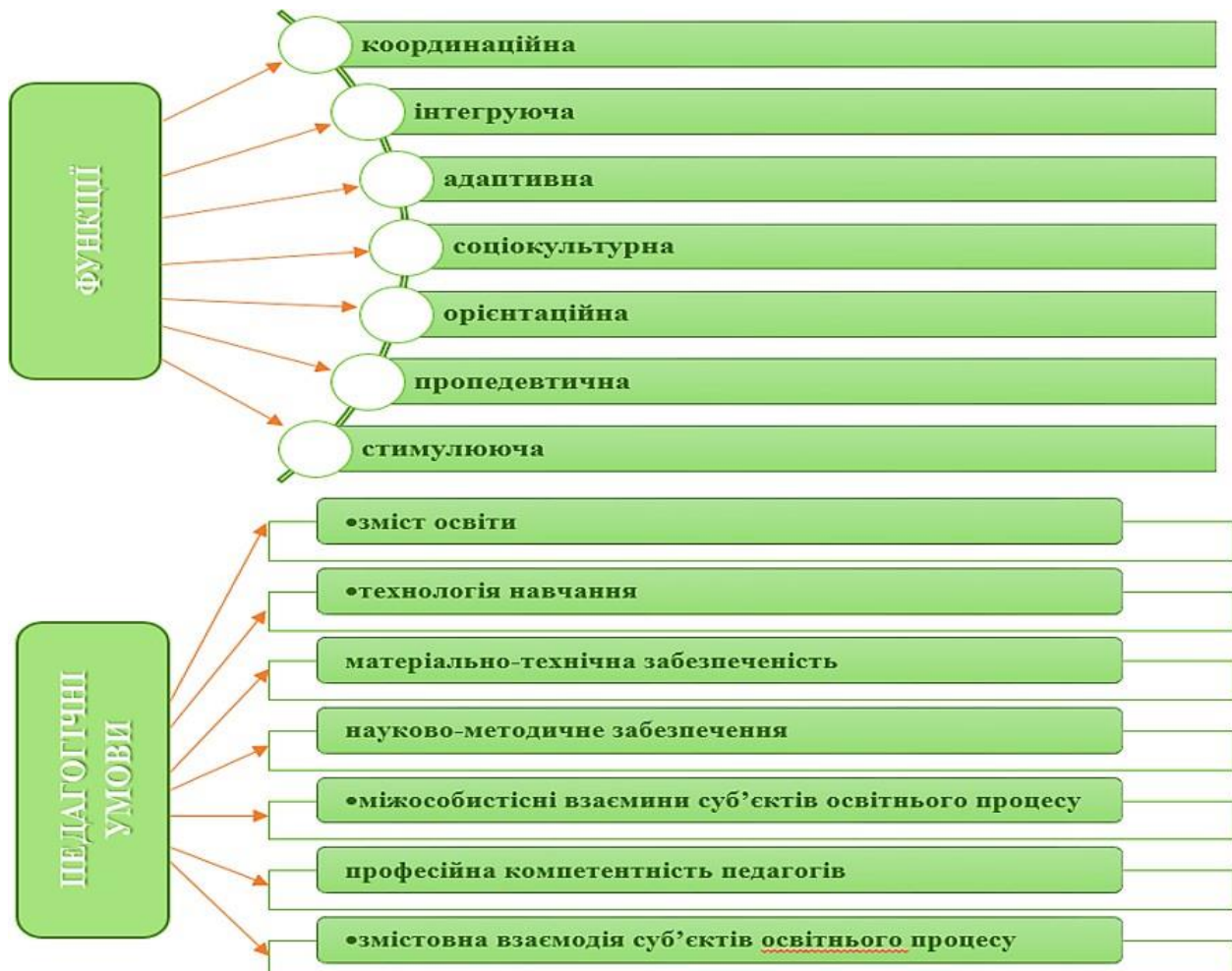
Література

1. Зеленська О. Ментальне здоров'я – один із найбільших глобальних викликів майбутнього. URL: <https://www.president.gov.ua/news/olena-zelenskamentalne-zdorovya-odin-iz-najbilshihglobalni-85665> (дата звернення 20.09.2023)
2. Дубич С. Поняття про металне здоров'я особистості у працях українських і зарубіжних вчених //Організаційна психологія. Економічна психологія – 2024 – №3-4 (33). <https://doi.org/10.31108/2.2024.3.33.8>
3. Каргіна Н. В. Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя особистості: теоретичний аспект //Наука і освіта: наук.-практ. 2015. Журнал, 3, 48-55.
4. Кисляков П. А. Психосоциальное благополучие как показатель социальной безопасности личности и общества / П. А. Кисляков // Современные исследования социальных проблем (электронный науч. журн.), Modern Research of Social Problems. – 2016. – No 1 (57). – С. 83–91.
5. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально методичний посібник. / Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Фляковська О. В., Харківська Т. А. – К., 2023. – 149 с.
6. Паніна Є. М. Зв'язок суверенності психічного місця і психічного благополуччя особистості: Автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, психологія особистості, історія психології» / Є. М. Паніна. – Красноярськ, 2006.
7. Сердюк Л.З. Структура та функція психологічного благополуччя особистості. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія, Вип. 17. Київ, 2017. С. 124–133.
8. Устав ВОЗ. World Health Organization (WHO). URL: <https://www.who.int/ru/about/governance/>

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Цінносно-світоглядні домінанти: філософія глибиноцентризму,
педагогіка здоров'язбереження, позитивна психологія.

ЗАКЛАД, ДРУЖНІЙ ДО ДИТИНИ

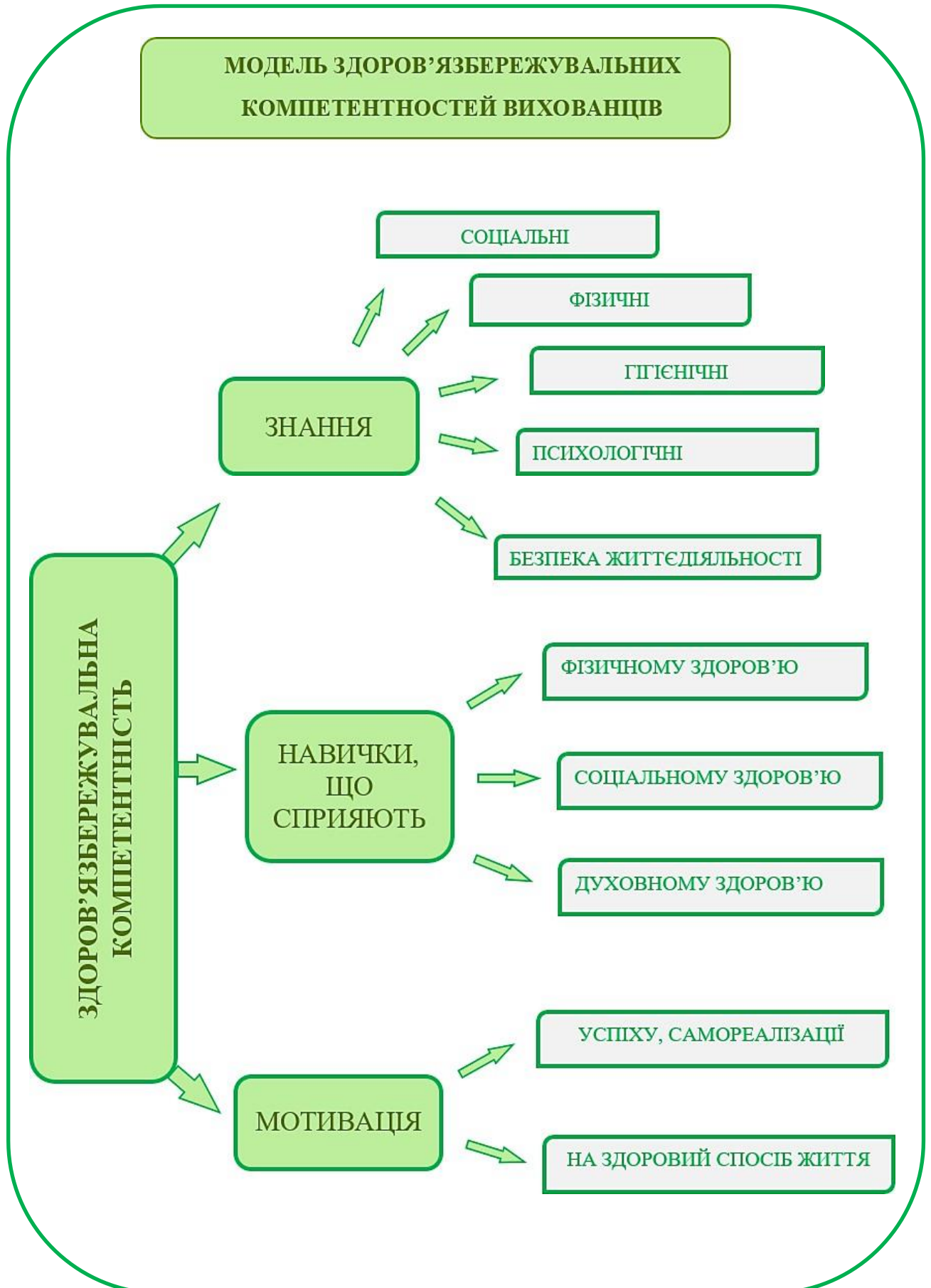
ОПДЮТ – підтримувальний, розвивальний і превентивно-корегувальний освітній заклад, у якому головним визнається благополуччя вихованця

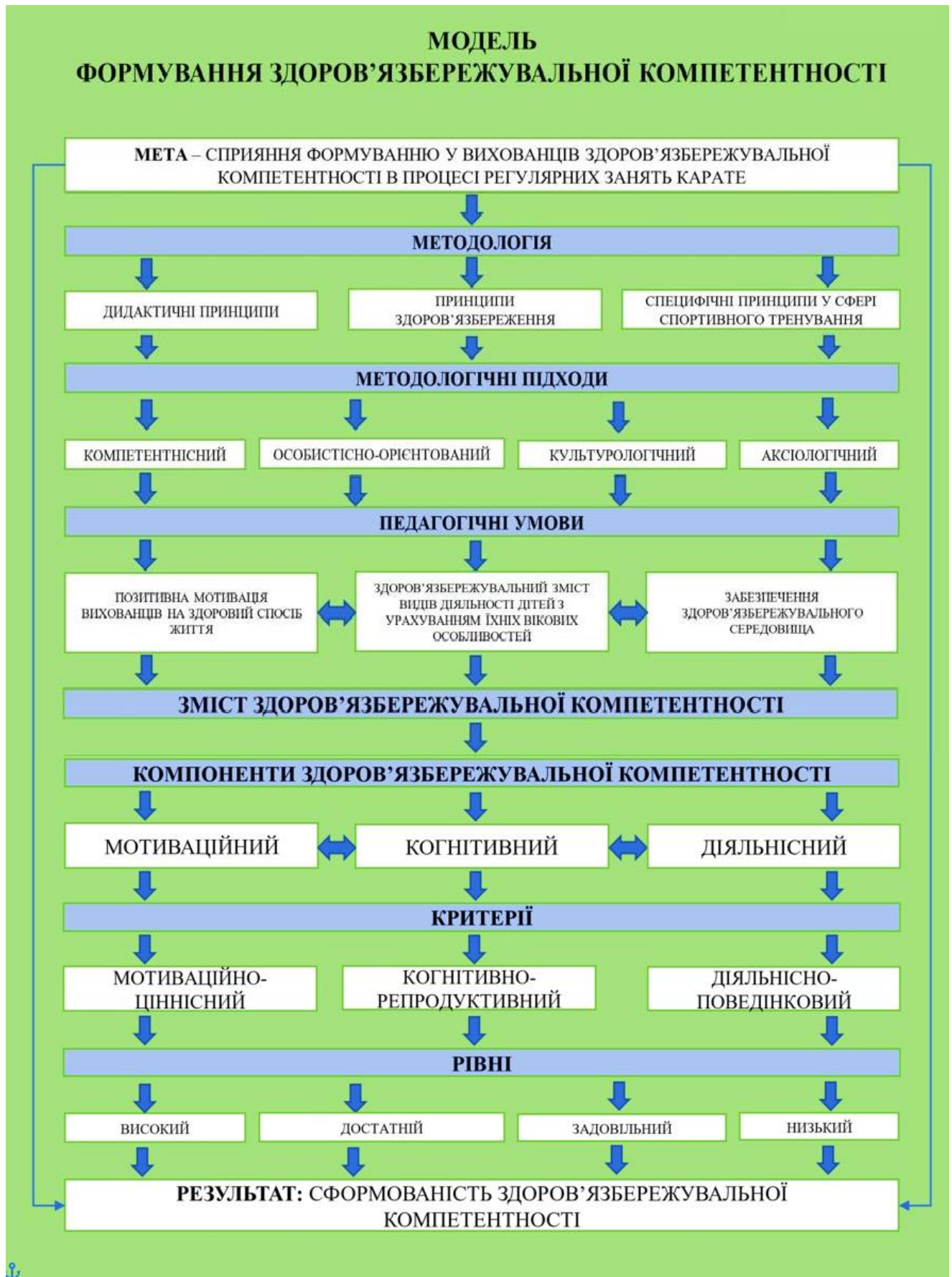

КОНЦЕПЦІЯ
ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я
ТА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я У ВИХОВАНЦІВ
ДОНЕЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ПАЛАЦУ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

зазначає доцільність формування таких *знань про*:

- *фізичне здоров'я*: організм людини як біологічна система; органи і системи життєзабезпечення, їх функції і здоровий стан; фізіологічна діяльність, біохімічні процеси і здоров'я; гігієна тіла; гігієнічні нормативи; рух і здоров'я; генетичне здоров'я; репродуктивне здоров'я; статеве виховання; профілактика хвороб, що передаються статевим шляхом і СНІДу; культура харчування; фізична гармонія тіла;
- *психічне здоров'я* (психологічний комфорт): індивід, особистість, індивідуальність; психіка людини; індивідуально-типологічні особливості людини; емоції, почуття, воля, свідомість; сфера пізнання; самосвідомість, самооцінка, саморегуляція, самоактуалізація, самовиховання; основні психічні процеси, їх вплив на здоров'я; мотивація поведінки і ціннісні орієнтації; психологія спілкування; стрес, психотравма; девіантна поведінка; попередження шкідливих звичок; психологічна самодопомога; резерви психічних можливостей людини; вплив засобів масової інформації та мистецтва на психічне здоров'я людини;
- *духовне здоров'я*: здоров'я в системі загальнолюдських цінностей; духовність людини як основа здоров'я; духовні вчення про здоров'я; ідеал здорової людини; духовні цінності і засоби розвитку духовності; здоров'я в системі життєвих цінностей народу; традиції культури здоров'я українського народу; національні особливості формування здоров'я; календарні народні свята і здоров'я;
- *соціальне здоров'я* (соціальний добробут): людина як елемент соціуму; наслідки антропоцентричного ставлення до навколишнього середовища; етика родинних зв'язків; соціальні потреби та інтереси; мотивація поведінки; соціальне забезпечення життєво важливих потреб; соціальна адаптація; ергономічні аспекти формування здоров'я; асоціальна поведінка; популяційне здоров'я; здоров'я нації; держава, право і здоров'я, права і обов'язки громадянина у ставленні до власного здоров'я та здоров'я оточуючих; шкідливий вплив наркотичних речовин на здоров'я; попередження соматичних та інфекційних захворювань, хвороб, що передаються статевим шляхом і СНІДу; здоровий спосіб життя; культура здоров'я.

**КРИТЕРІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ
ОЦІНКИ ЗАНЯТТЯ ГУРТКА**

Використання
ефективних
методів навчання

Урахування періодів
працездатності вихованців,
розподіл інтенсивності розумової
діяльності, ранжування
навчального матеріалу заняття
гуртка за ступенем складності,
новизни, актуальності

Формування
мотивації на
досягнення
успіху

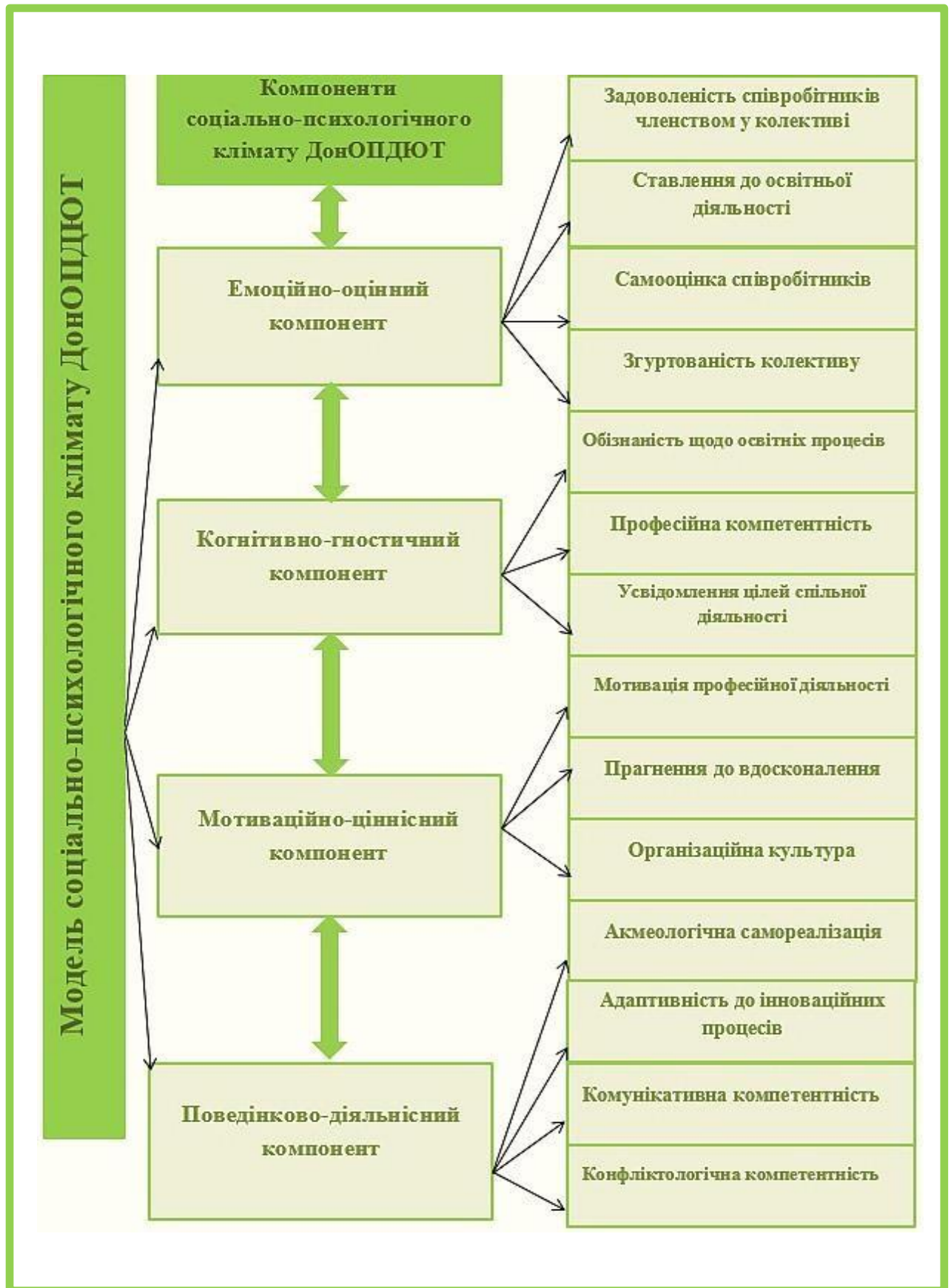
**ЗАНЯТТЯ
ГУРТКА**

Особистісна
зорієнтованість
заняття гуртка;
урахування
вікових та
психологічних
особливостей
вихованців

Позитивний
психологічний
клімат на занятті

Гігієнічні умови

МЕТОДИЧНИЙ ONLIN HUB
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»
2022-2023 н/р.

Цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку Донецької області

Мета:

- усвідомлення сучасних проблем позашкільної педагогіки, соціально-психологічної природи позашкільного освітнього процесу;
- розвиток методологічної та методичної культури педагогів-позашкільників: методичної грамотності, методичної компетентності, готовності до інноваційної методичної діяльності;
- розвиток психологічної культури, оволодіння сучасними технологіями психосоціальної допомоги та методами самопомоги й відновлення в кризових ситуаціях;
- удосконалення професійних компетентностей, формування та розвиток власної концепції педагогічної діяльності.

Виконавці програми:

Тетяна Соколенко – завідувач методичного відділу ОПДЮТ, кандидат педагогічних наук, доцент.

Оксана Ліхута – методист методичного відділу ОПДЮТ.

Аліна Аханкіна – практичний психолог ОПДЮТ.

Перелік професійних компетентностей, що вдосконалюватимуться програмою: методологічна, методична, когнітивно-технологічна, дослідницька, соціальна, психологічна (рефлексивна), особистісно творча.

Місце виконання програми: Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості.

Органіграма методичного online hub: 11.00. година кожного вівторка кожного тижня вересень – травень місяці. Посилання надаватиметься на 1 число кожного місяця. Посилання на вересень <https://meet.google.com/wxq-nkaj-thi>

Перший вівторок тижня – методологічний едьютон «Педагогіка позашкілля: виклики, тенденції, стратегія».

Другий вівторок тижня – психолого-педагогічний апгрейд «Психологічний контекст сучасного освітнього простору позашкілля».

Третій вівторок тижня – методичний консалтинг «Моделювання інноваційного освітнього простору ЗПО»

Четвертий вівторок тижня

- ✓ платформа перспективного педагогічного досвіду;
- ✓ тренінги з психологічної підтримки: методичний аспект.

Програма методичного online hub
«Методологія та методика позашкільної освіти»

місяць	перший тиждень методичний едьютон	другий тиждень психолого- педагогічний апгрейд	третій тиждень методичний консалтинг	четвертий тиждень: платформа ППД, тренінги з психологічної підтримки
вересень 2022 р.	Позашкільна педагогіка як галузь пед. науки	Збереження психологічного здоров'я дітей	Педагогічне моделювання	Формування вокальних компетентностей вихованців вокальної студії /Г. Петренко. Вправи для підвищення емоційної стійкості.
жовтень 2022 р	Дитиноцентризм як системоутворювальна ідея сучасної освіти	Психологічна безпека в несприятливих обставинах освітнього середовища	Модель «Заклад, дружній до дитини»	Ебру-терапія – здоров'язберігаюча технологія в роботі з дошкільниками \О.Ушаткіна. Як досягти психосоціального благополуччя.
листопад 2022 р	Позашкільна педагогіка: педагогіка дитиноцентризму	Як допомогти дитині впоратися з травмами війни	Модель «Науково-методичний менеджмент освітніх інновацій в умовах ОПДЮТ»	Виховання самостійності старших дошкільників в образотворчій діяльності\ Т. Куракова. Вправи на зняття тривожності.
грудень 2022 р	Педагогіка партнерства: реалізація філософії дитиноцентризму	Роль та можливості педагогів щодо психо-емоційної підтримки дітей в умовах дистанційного навчання в період війни	Модель методичного кластера ЗПО	Формування здоров'язберезувальної компетентності в умовах гурткової роботи/ О.Шухман Вправи на саморегуляцію психоемоційного стану.
січень 2023 р	Соціально-психологічна природа позашкільного освітнього процесу	Як допомогти дитині пережити втрату близької людини	Модель Концепції науково-методичного супроводу освітньої діяльності ЗПО	Метод повної фізичної реакції при формування лексичних навичок англомовної компетенції у дітей дошкільного віку\ Л.Прийменко. Вправи на зняття емоційної напруги.
лютий 2023 р	Особливості освітнього простору ЗПО	Збереження емоційної рівноваги	Концептуальна модель впровадження компетентнісного підходу	Флористика як засіб виховання і розвитку дитини\ О.Преображенська. Техніки на підтримку ментального здоров'я.
березень 2023 р	Модернізація освітнього простору ЗПО	Врахування психо-емоційного стану дітей під час проведення занять	Модель реалізації компетентнісної освіти у ЗПО	Народний танець як символ національної культури України \ О.Голік. Тренінг «Як зняти стрес».
квітень 2023 р	Моделювання як методологічний принцип організації освітнього процесу ЗПО	Професійне та емоційне вигорання	Модель розвитку професійної компетентності педагога.	Волонтерство: формування соціального лідера / О.Зана. Інтенсивні способи досягнення душевної гармонії та рівноваги.
травень 2023 р.	Педагогічна герменевтика	Індивідуалізація соціобуття вихованців	Модель компетентнісного супроводу вихованця	Хореографія мажореток \ Л.Карпачова. Тренінг для підтримки психологічного благополуччя.

ОБЛАСНИЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕДЬЮТОН
«Психологічна підтримка учасників освітнього процесу
під час воєнних дій» 2023-2024 н/р.

Цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку Донецької області

Мета:

- підвищення компетентності педагогів-позашкільників в контексті надання першої психологічної допомоги та оволодіння сучасними технологіями такої допомоги, навчання методів психоемоційної стабілізації, психоедукацію щодо способів психогігієни, психологічної підтримки дітей у кризовий період, підтримки та відновлення власного психологічного здоров'я, надання знань щодо створення в закладі освіти психологічно безпечного середовища;
- розвиток резильєнтності (життестійкості або психологічної пружності) через розвиток саморефлексії та рефлексії;
- формування психологічної культури.

Виконавці програми:

Тетяна Соколенко – завідувач методичного відділу ОПДЮТ, кандидат педагогічних наук, доцент.

Аліна Аханкіна – практичний психолог ОПДЮТ.

Перелік психологічних компетентностей, що вдосконалюватимуться програмою: соціально-перцептивна, соціально-психологічна, ауто-психологічна, комунікативна, психолого-педагогічна, компетентність педагогічного партнерства.

Місце виконання програми: Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості.

Органіграма психолого-педагогічного едьютону: 11.00. година четвертого вівторка кожного місяця (вересень – травень) за посиланням <https://meet.google.com/zqn-fgxd-fyz>

Вересень – «Психологічна підтримка здобувачів освіти. Що потрібно знати та вміти педагогам?»

Жовтень – «Педагогіка партнерства: соціально-педагогічна підтримка дітей та батьків в умовах воєнного стану».

Листопад – «Формування здоров'язбережувальної компетентності педагога: від депресивного стану до психічного здоров'я».

Грудень – «Практичні рекомендації проведення психологічної хвилинки для вихованців різного віку під час онлайн-навчання».

Січень – «Стрес а його профілактика. Вправи на зняття стресу».

Лютий – «Технології надання психологічної допомоги дітям: практичний аспект».

Березень – «Інформаційна війна. Як протистояти маніпуляціям та навчити цьому вихованців».

Квітень – «Істерики у дітей та підлітків: причини виникнення і алгоритми подолання».

Травень – «Психологічна компетентність педагога»

ОБЛАСНИЙ ONLINE HUB: психологічна платформа «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнних дій»

Цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку Донецької області

Мета:

- підвищення компетентності педагогів-позашкільників в контексті надання першої психологічної допомоги та оволодіння сучасними технологіями такої допомоги, навчання методів психоемоційної стабілізації; психоедукація щодо способів психогігієни, психологічної підтримки дітей у кризовий період, підтримки та відновлення власного психологічного здоров'я; надання знань щодо створення в закладі освіти психологічно безпечного середовища;
- розвиток резильєнтності (життєстійкості або психологічної пружності) через розвиток саморефлексії та рефлексії;
- формування психологічної культури.

Виконавці програми:

Тетяна Соколенко – завідувач методичного відділу ОПДЮТ, кандидат педагогічних наук, доцент.

Аліна Аханкіна – практичний психолог ОПДЮТ.

Перелік психологічних компетентностей, що вдосконалюватимуться програмою: соціально-перцептивна, соціально-психологічна, ауто-психологічна, комунікативна, психолого-педагогічна, компетентність педагогічного партнерства.

Місце виконання програми: Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості.

Органіграма психологічної платформи: 11.00. година другого вівторка кожного місяця (вересень – травень) за посиланням

<https://meet.google.com/yyj-eqjj-ohx?hs=179&authuser=0>

- Вересень – «Практичні рекомендації щодо проведення психологічної хвилинки для дітей під час онлайн-навчання».
- Жовтень – «Саморегуляція психоемоційного стану особистості: на допомогу педагогічним працівникам».
- Листопад – «Техніки релаксації для педагогів: як швидко розслабитись та відновитись».
- Грудень – «Базові ресурси педагога під час війни».
- Січень – «Психологічні хвилинки в освітньому процесі: підтримуємо, відновлюємо, мотивуємо».
- Лютий – «Формування стресостійкості. Психологічні техніки самопомоги в умовах війни».
- Березень – «Засоби самовідновлення при емоційному вигоранні».
- Квітень – «Техніки відновлення ресурсів для педагогічних працівників».
- Травень – «Інформаційна війна. Як протистояти маніпуляціям та навчити цьому вихованців».

ОБЛАСНИЙ ONLINE HUB: психологічна платформа «Збереження психоенергетичного потенціалу педагога під час воєнних дій» 2025-2026 н. р.

Цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку Донецької області.

Мета: розвиток резильєнтності, профілактика професійного вигорання серед педагогів, розвиток психологічної культури та емоційної грамотності, формування навичок саморегуляції, стресостійкості та внутрішнього балансу, підтримка психічного здоров'я через практичні інструменти, згуртування освітньої спільноти через емпатійне спілкування та обмін досвідом.

Виконавці програми:

Тетяна Соколенко – завідувач методичного відділу ОПДЮТ, кандидат педагогічних наук, доцент.

Ольга Кульчицька – практичний психолог ОПДЮТ.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться програмою: психологічна, психолого-педагогічна, соціально-психологічна, соціально-перцептивна, ауто-психологічна, соціально-психологічна, комунікативна.

Місце виконання програми: Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості.

Органіграма психологічної платформи: 11.00. година четвертого вівторка кожного місяця (вересень – травень) за посиланням

<https://meet.google.com/cxg-ssoa-uzc>

Вересень – «Ознайомлення з моделлю BASICPH»

Жовтень – «Заземлення фізичне та психологічне»

Листопад – «Румінація – це проблема?»

Грудень – «Мої цінності – мої орієнтири».

Січень – «Перша психологічна допомога».

Лютий – «Профілактика професійного вигорання».

Березень – «Формуємо нові звички».

Квітень – «Work- Life-Balance – реальність?».

Травень – «Емоційний інтелект як складова успіху».

